

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№4

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 829 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 7-aprelda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Цифровизация социально-трудовых отношений: вызовы и перспективы для работников	18
Абдумухтаров Анваржон Акрамжонович	
O'zbekistonda faoliyat ko'rsatayotgan soliq to'lovchi yuridik shaxslarning iqtisodiy faoliyatini rag'batlantirish masalalari.....	26
To'xtaboyev Nuriddin Isomiddin o'g'li	
Ecotourism in Protected Areas: A Literature Review.....	32
Ismoilova Maftuna Mamat qizi	
Iqtisodiyotning innovatsion rivojlanishi sharoitida xizmatlar sohasini rivojlantirishning hududiy xususiyatlari.....	38
Primova Shaxlo Jumayevna	
Statistik baholash va ekonometrik modellashtirish orqali biznes rivojlanish tendensiyalarini samaradorligini baholash.....	43
Xabibullayev Ibrohim, Saidova Marhabo Xabibullo qizi	
Tijorat banklarida xususiy kapital hisobi va auditini takomillashtirish	52
Qodirova Zilola Maxmud qizi	
Qo'shilgan qiymat solig'i ma'muriyatchiligining ilg'or xorij tajribasi.....	57
Erkayev Nodir Xudayberdiyevich	
O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni joriy etish holati va asosiy yo'nalishlari.....	71
Madraximova Zulfiya Nurmatovna, Ishankulova Komila Kurbanovna, Ortiqboeva Aziza Xolmurza qizi, Omonkulova Ro'zigul Akmaljon qizi	
Challenges and opportunities in implementing green economy indicators in uzbekistan's industrial sector under the fourth industrial revolution.....	76
Shodmonov Ruslan Golib ugli, Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich	
Rivojlangan mamlakatlarga ishchi kuchi oqimi va O'zbekiston mehnat bozoridagi o'zgarishlar.....	89
Tilabova Kumush Farhod qizi	
Mamlakatda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish	95
Yuldashboyev Azizulloh Bunyodbek o'g'li, Matkarimov Inomjon Baxtiyorovich	
"Ta'lim muassasalarida moliyaviy resurslarni samarali rejalashtirish va boshqarish"	101
Bauyetdinov M.J., Medetbayeva D.T.	
Enhancing utilization and minimization of renewable energy systems in uzbekistan	105
To'irova Hamida Umedovna	
Tijorat banklari daromadini oshirishda aholining savodxonligi va xulq atvorining roli	114
Shakhlo Davirova	
2020–2024-yillarda o'zbekistondagi iqtisodiy o'sish dinamikasi	120
Akbarov Nodir, Ibodullayev Navro'zbek	
O'zbekistonda xalqaro moliyaviy institutlarning yashil moliyalashtirish jarayonidagi roli va strategik yo'nalishlari	125
Gulmira Axmadjonova Xabibulla qizi	
Sug'urta tizimiga raqamli texnologiyalarning ta'siri	133
Uzaqova Kamola Bexzodovna, Yahyoyev Bahriddinxon Bahroil o'g'li	
Improving payment services practices in commercial banks: strategies for efficiency and security.....	138
Mamayusuf Abdusamatov	
Jahon moliya tizimi: asosiy tendensiyalar va rivojlanishning innovasion yo'nalishlari	143
Ataniyazov Jasurbek Xamidovich	
Повышение конкурентоспособности экологического туризма Узбекистана путём развития всесезонных горных туристических центров.....	150
Ахмедходжаев Равшан Темурович	
Xo'jalik yurituvchi subyektlar tashqi iqtisodiy faoliyatida valyuta operatsiyalarini takomillashtirish	157
Safarov Alisher Ibrohim o'g'li	

Oliy ta'lim tizimini miqdoriy va sifat ko'rsatkichlari asosida baholashning kompleks metodologiyasi.....	163
Hakimova Mushtariybonu Hamid qizi, Bozorova Muazzam Hamid qizi	
Ko'chmas mulkni boshqarish samaradorligini baholashning uslubiy yondashuvlari	167
Mirdjalilova Dildora Shuxratovna	
Xizmatlar sohasini rivojlantirishda kichik biznesning ahamiyati va uning innovatsion rivojlantirishdagi muhim xususiyatlari	173
Ulasova Oygul Baxtiyorovna	
Результаты долгосрочного прогнозирования и стратегического анализа эффективной организации современного управления жилищным фондом.....	178
Бердиева Дилфуза Ахатовна	
Improving long-term assets accounting and auditing	184
Gulboy Yusupov	
Davlat budjeti va xususiy sektor ishtirokida oliy ta'limni moliyalashtirishning optimal modeli.....	189
Bozorov Alisher Ro'zimurodovich	
Xufyona iqtisodiyotni qisqartirishda soliq islohotlari va raqamli texnologiyalar: O'zbekiston tajribasi va xalqaro yondashuvlar.....	193
Choriev Makhmayokub, Karimov Mamurbek, Xamrayev Olimjon, Urazov Mansur	
Bank aksiyalarining bozordagi narx dinamikasi va unga ta'sir etuvchi omillar	200
Nomozov Samandar Shuxrat o'g'li	
Sanoatda rivojlanish kafolati: moliyaviy boshqaruvni raqamli transformatsiya orqali avtomatlashtirish.....	206
To'qlijev Abdirauf Bahodir o'g'li	
Inson kapitalini rivojlantirishning jamiyat farovonligi, aholi daromadlariga ta'siri.....	214
Bozorova Saxobat Abdujapparovna	
Анализ конкурентной среды: методология, примеры и этапы процесса.....	219
Садикова Раъно Абдуллаевна	
Tijorat banklarida muammoli kreditlarning nazariy asoslari va ular bilan ishlash mexanizmining zaruriyati	225
Salixova G.J	
Iqtisodiyotda energiya xavfsizligiga erishishning xorij tajribasi.....	230
Samandarov Og'abek Alisher o'g'li	
Measuring methodologies of influence of the esg factors	235
Tolipova Feruza Alisherovna	
Совершенствование налогового администрирования в условиях экологически устойчивого развития.....	240
Омонов Отажон Журакулович	
Moliyaviy vositalar asosida erkin iqtisodiy zonalarni rivojlantirish strategiyasini takomillashtirish	249
Quziev Ravshan Ramazanovich	
Методологические аспекты внедрения управленческого учета в университетах Узбекистана.....	253
Каршиева Мохинур Олим кизи	
Budjet tashkilotlarida tovar-moddiy zaxiralar hisobini takomillashtirish (tibbiyot muassasalari misolida)	257
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich	
Умные города как фактор экономического развития.....	261
Нозима Кахрамоновна Хакбердиева	
Перспективы зеленого фактора экономического роста в Республики Узбекистан.....	266
Исламова Насиба Улугбек кизи, Абдурашидов Отабек Улугбекович, Мамасалиева Мукаддас Ибадуллаевна	
Qurilish korxonalarida sifat menejmentini joriy qilish mexanizmlarini takomillashtirish	270
Ergashev O'tkir, Saidov Mash'al Samadovich	
Xorazm viloyatida eksportni rivojlantirish uchun potensial imkoniyatlar va ularni baholash.....	275
Fozil Xolmurotov	
Maishiy xizmatlar sohasini davlat tomonidan tartibga solishning nazariy jihatlarini.....	282
Quliyev Begimqul Melikovich	

O'zbekiston hududlarida chakana kreditlashning o'sishi.....	289
Eshqobulova Charos O'roq qizi	
Empowering uzbekistan's grain enterprises: innovative strategies for sustainable growth and operational efficiency.....	292
Kurbanova Dildora Abdurakhmanovna	
Kapital investitsiyalarga doir axborotlarni xususiy kapital to'g'risidagi hisobotda aks ettirish uslubiyatini takomillashtirish	298
Boronov Bobur Farxodovich, Muxammadiev Zarrux Umarovich	
To'qimachilik korxonalarining yashil iqtisodiyotga o'tishi va yengil sanoat korxonalarini muqobil energiyadan samarali foydalanish yo'llari	303
Xolbekova Feruzaxon Rasulovna, Jalolova Aziza Jalol qizi	
Research on the effects of interest rate, inflation rate and gross domestic product (GDP) on the level of foreign direct investment (FDI) inflows (evidence from Uzbekistan).....	307
Azimov Shakhzod	
Organik mahsulotlar eksportini rag'batlantirishda maqsadli bozorlarga yo'naltirilgan marketing strategiyalari.....	314
Xidirov Shohrux Bobir o'g'li	
Korxona iqtisodini barqarorligini ta'minlash masalalari.....	319
Abdullayev Maqsud Abdumaxmudovich	
Внедрение инновационных методов управления человеческих ресурсов в строительных компаниях.....	323
Джураева Гузаль Шавкатовна	
Sug'urta zararlarini baholashda sun'iy intellektni qo'llash istiqbollari	328
Shoraximova Zilola Nasirdjonovna	
O'zbekiston Respublikasi mahalliy budjet tizimini moliyalashtirish masalalari	332
Qo'ldoshev Diyor O'rol o'g'li	
Raqamli texnologiyalar asosida raqamli ekotizimlar va ularning biznes-jarayonlarga ta'sirini aniqlashga ilmiy qarashlar tahlili	336
Suvanova Dilnoza Dilmurod qizi	
Innovatsion salohiyatni oshirish asosida qurilish materiallari sanoati korxonalarining boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish	342
Xaydarova E'zoza Shukurullayevna	
Aholi turmush darajasini dinamik kontekstli normallashtirish va moslashuvchan vaznlar usuli orqali baholash	352
Xolto'rayev Islom Ilhomovich, Ollokulova Feruza Mansurovna	
O'zbekiston Respublikasida xufiyona iqtisodiyotini qisqartirish va mamlakat rivojlanishiga uning ta'siri.....	358
Baxtiyorov Sherali Muzaffarovich	
Qayta tiklanuvchi energiya manbalari qurilmalarini aholi tomonidan xarid qilish va kompensatsiya ajratish jarayonlarini raqamlashtirish hamda tizimlar integratsiyasi istiqbollari.....	362
Ochilov Abdujabbor Akramovich	
O'zbekistonda kambag'allikni qisqartirish va aholi farovonligini oshirishda chet el tajribasining afzalliklari.....	369
Raxmatullayeva Shaxnoza Xamidovna, Akbarova Iroda Samatovna	
Qurilishda loyiha boshqaruvi konsepsiyasining mazmuni	375
Pulatov Shaxron Axmedovich	
Loyiha budjeti va uning ijrosini ta'minlash masalalari.....	379
Murodova Mohigul Chori qizi, Xamidov Odil Davurovich	
Qishloq xo'jaligidagi chorvachilik tarmog'ining iqtisodiy faoliyatini o'rta muddatli statistik prognozlarini tuzish (Andijon viloyati misolida).....	390
Iskandarov Davlatbek Xursanbekovich, Urishev Baxtiyor Abdusamatovich, Muydinov Xusniddin Nuriddin o'g'li	
Innovatsion faoliyatning iqtisodiy samaradorligini baholash va rivojlantirish yo'llari.....	397
Qurbonov Tolmasjon Namoz o'g'li, Shodiyev Fazliddin Qalandar o'g'li, Holmirzayeva Gulruh Akbarovna	
Fond bozorida kompaniyaning investitsion jozibadorligini baholash uslubiyoti	403
Yulduz Usmanova	
Jahon bozoriga kirishda elektron bozorlarning ahamiyati	411
Hamroyeva Umida	

Comparative statistical analysis of foreign trade indicators of the Republic of Uzbekistan	415
Abdujalilova Bibisora Bakhodir kizi	
Yaxshi korporativ boshqaruv orqali aksiyadorlik jamiyatlarining kapital qiymatini oshirish: metodologik yondashuv.....	423
Urinov Bobur Nasilloevich	
JAS – barqaror qishloq xo'jaligini rivojlantirishning yapon modeli vositasi	423
Baynazarov Elmurod Erkinovich	
Xususiy banklarning depozit operatsiyalarini mustahkamlash yo'llari	435
Olimov Abror Axadjon o'g'li	
The impact of digital financial technologies on the financial system.....	439
Yahyoyev Bahriddinxon Bahroil o'g'li, Pardayev Olim Mamayunosovich	
Korxona eksport salohiyatini oshirishning "yashil" marketing mexanizmi	443
To'rayev Shohrux Halimovich	
O'zbekistonda ichki turizmni rivojlantirishda turistik oqim mavsumiyligini boshqarish yo'llari	448
Fayazov Muxiddin Sobirovich	
Sanoat korxonalarida qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish bo'yicha xalqaro tendensiyalar	453
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Ayollar tadbirkorligining tarixi: O'zbekiston va dunyo bo'yicha rivojlanishi.....	459
Burxanova Sabo Tulanovna	
Qimmatli qog'ozlar bozorida investorlar risklarini pasaytirishni takomillashtirish yo'llari.....	466
Xalilov Umid Ishtemirovich	
Korxona moliyaviy ko'rsatkichlari tahliliga fundamental yondashuv.....	470
Dilshodjon O'rinov, Sanobar Ismoilova	
Iqtisodiy o'zgarishlar davrida korxonalar moliyaviy barqarorligining ta'minlanishi omil va mezonlari	475
Xolbekova Dilobarxon Rasuljon qizi	
Cash accounting as a tool of financial discipline and transparency in the public sector.....	481
Marqaboyev Sardorbek Abdusalomovich, Annayev Abdurasul Abdurashidovich	
Пути совершенствования практике финансирования социального предпринимательства.....	486
И.Ж.Исаков	
O'zbekistonda an'anaviy resurslar va qayta ishlanadigan energiya manbalarini rivojlantirish imkoniyatlaridan unumli foydalanish	490
Normurodov Xusan Eshmaxmatovich, Kaxramanova Sevda Shamsiddin qizi	
Ijtimoiy salohiyat – hududiy iqtisodiyotni rivojlantirishning boshqaruv obyekti sifatida.....	497
Erkayeva Gulbahor Panjiyevna, Zoirov G'olibjon Toshtemir o'g'li	
Xorazm oziq-ovqat bozorida mahsulotlarning raqobatbardoshligini oshirishda marketing faoliyatlarini baholash usullari	503
Abdikarimova Zilola Baxramovna	
Переход к зелёной энергетике узбекистана как возможность достижения устойчивого экономического роста.....	508
Бай Жин Хуан (Bai Jin xuan)	
Изучение условий финансирования проектов международными банками развития	513
Жалилова Барнохон Суръатжонова	
O'zbekiston respublikasi budget jarayonida budgetlarning ochiqligi va jamoatchilik ishtirokini oshirish.....	517
Shodmonqulov Temurbek Ulug'bek o'g'li	
Chiqib ketayotgan aktivlarni hisobga olish va baholash masalalari	522
Kuziyeva Dinora Bahodirovna	
Asosiy kapitalga investitsiyalarning iqtisodiy o'sishga ta'siri.....	528
Qo'shbaqov Aybek Shovqiyevich	
Changes in employee benefits and human resource management in accounting system of the Republic of Uzbekistan	535
Ravshanbekov Lazizbek Tolibjon o'g'li, Toshpulatova Munisabonu	

Iqtisodiyot tarmoqlarida suv iste'molini boshqaruvining raqamlashtirish tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish istiqbollari.....	541
Karimov Anvarjon Muqumjonovich	
Теоретические аспекты налогообложения доходов физических лиц на основе всеобщего декларирования	547
Усманова Мухлиса Сагдуллаевна	
Bank tizimini raqamlashtirish va uning bank barqarorligiga ta'siri.....	555
Sayfullayev Jamshidjon Xabibjanovich	
Kambag'allikni qisqartirish va aholi bandligini ta'minlashda tadbirkorlik faoliyatining o'rni	560
Saparov Ismat Chorshanbiyevich	
Innovatsion korxonalarda xarajatlar hisobining zamonaviy usullari	565
Turayev Og'abek Kaxramonovich, Ochilov Shavkat Toshmamatovich	
Дополнительные услуги в индустрии гостеприимства как эффективный инструмент продвижения бренда предприятия	570
А.И. Лесников, Д.В. Мамаева	
Преимущества и вызовы перехода на зелёную экономику	580
Умарова Гузал Гайратовна, Лапасова Камола Фарход кизи	
Yashil iqtisodiyot sharoitida hududlarda ishlab chiqarish korxonalarining iqtisodiy samaradorligini oshirish	586
Ibrogimov Sherzodbek Xalimjon o'g'li, Djurayeva Maxliyoxon Xayrullayevna	
Yashil iqtisodiy o'sishni ta'minlashda bevosita soliqlar rolini oshirish masalalari	591
Abdullayev Dilmurod Aliyar o'g'li	
The main directions for improving innovative activities in agriculture	598
Aytmuratova Miyrigul Zhalgasovna	
Klaster tizimi orqali O'zbekistonda qishloq xo'jaligining iqtisodiy o'sishi	605
Xaydarov Sardor Komil o'g'li	
Inklyuziv ta'lim: adolatli va teng jamiyat sari	610
Muxamedjanova Dilshodxon Muzaffarovna	
Yashil iqtisodiyot: muammo va yechimlar	615
Boymatov Xoliyor Qurbonovich	
Issues of using foreign loans in the development of the transport system in the Republic of Uzbekistan	621
Alimov Ilhomjon Ikromovich	
Проблемы и резервы развития пищевой промышленности в экспортном направлении.....	628
Ўролова Севара Бехзод кизи	
Оценка степени риска инновационной деятельности	634
Алиева Эльнара Аметовна	
Yashil innovatsiyalar, ularning turlari va omillari.....	638
Maxkamova Sayyora Shokirovna	
Qishloq xo'jaligida transport tizimidan samarali foydalanishning nazariy asoslari.....	641
Turdiyeva Irodaxon Ismoil qizi	
Soliq ma'murchiligida nazorat funksiyasi va unda kameral soliq tekshiruvi hamda takomillashtirish yo'llari.....	648
Hujamuradov Abrorbek Ro'zimurat o'g'li	
Sanoat korxonalarida xarajatlarni mahsulot tannarxiga taqsimlash metodologiyasini takomillashtirish istiqbollari	653
Safarov Javohir Ismoilovich	
Moliyaviy hisobotlarni shakllantirishda milliy standartlarni xalqaro standartlarga uyg'unlashtirish masalalari	659
G'aniyev Zafar Usanovich	
Ta'lim kreditini moliyalashtirish jamg'armasi faoliyati.....	666
Adilov Zuxriddin Marip o'g'li	
Tibbiyot muassasalarining moliyaviy ta'minoti va resurslardan foydalanish mexanizmlariga ta'sir qiluvchi omillar	670
Elmurodov G'ayratjon Abdumurodovich	
Tourism finance for sustainability: investing in green futures	674
Tashpulatov Sadriddin Sayfulloyevich	

Ta'lim jarayonlarini boshqarishda mobil texnologiyalar	681
Esonova Mohiraxon Sodiqjon qizi, Ovxunov Iqboljon Abdunabiyevich, Sherzodbek Nabiyev Nurmuhammad o'g'li	
Banklarda risklarni nazorat qilishning amaliyoti	686
Jumanazarov Muzaffar Jumanazar o'g'li	
Налоговые реформы в Узбекистане: вызовы, достижения и перспективы	692
Садиков Искандар Гайратович, Буранова Лола Вахобовна	
Turizm xizmatlari samaradorligini baholash usullari va vositalari tahlili	704
Jiyanov Uktam Panjiyevich	
Korxona va tashkilotlarda xodimlarni boshqarish strategiyasi	712
Raxmonova Feruza Musakulovna	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti direktorlarini menejerlik faoliyatiga tayyorlashning ahamiyati	716
Dusmaxamedov Abduljalil Abdusabirovich	
Davlat korxonasini xo'jalik jamiyatiga o'zgartirishning foydali jihatlari	720
Z.D. Sanjarov	
The role and main types of agricultural tourism in Uzbekistan	724
M.Xolmuratova, G.N.Tojiyeva	
Цифровые технологии как драйвер повышения эффективности банковского маркетинга	727
Кахрамонов Хуршиджон Шухрат угли, Маннабова Хулкар Фарход кизи	
Потребительская стоимость товаров в условиях экономики Узбекистана	735
Мусаева Шоира Азимовна	
Valyuta risklarini boshqarishda metching siyosatining ahamiyatini oshirish	739
Yahuyayev Ziyodilla Lutfullayevich	
Yangi o'zbekiston iqtisodiyotida xususiy tadbirkorlikning roli va ahamiyati	744
Azimova Shoxista Salohiddinovna	
Improving the methodology for assessing the financial stability of banks	750
Sharipova N.H.	
Инструменты стратегического планирования и прогнозирования в управлении ООО "МТЕ ТЕХНИК": оценка и повышение финансовой стабильности	757
Нишоновна Муниса Одилжон кизи	
Актуальные вопросы налоговой политики	763
Бердыева Угулой Абдурахмоновна	
Ilm-fanni moliyalashtirish va innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash jamg'armasi	768
Ramazonov Javohir Bekzod o'g'li	
Jizzax viloyatida ekologik, rekreatsiya turizmlarini rivojlantirishning iqtisodiy samaradorligini baholash va uni prognozlashtirish	773
G'apparov Azim Qayumovich	
Qashqadaryo viloyatida ekologik va yashil texnologiyalarga kiritilayotgan investitsiyalar	781
Meylikov Fazliddin Abduhalim o'g'li, Buriyev Shaxbos Baxtiyorovich	
Biznes subyektlari auditida soddalashtirilgan moliyaviy hisobot tayyorlash usulini qo'llash xususiyatlari	786
Tajekeev Ziyatdin Kobeysinovich	
Biznes jarayonlarni modellashtirishning nazariy asoslari	791
Mullajonova (Matchanova) Shaxsanam Taxirovna	
Raqamli xizmatlar bozori: elektron tijorat orqali xizmat ko'rsatishning yangi bosqichlari	796
Maxammadaliyeva Muslimaxon Sherali Qizi	
"Yashil iqtisodiyot"ga o'tish zaruriyati va uni barqarorlashtirishning ahamiyati	800
Musurmankulova Gulchehra Isabekovna	
Ekologik turizm nuqtai nazaridan turizm marketingining usullari va asosiy vositalarining xususiyatlari	806
Yokubjonova Xulkarbonu Yokubovna	
O'zbekiston iqtisodiyotida turizmning o'rni va rivojlanish istiqbollari	815
Qosimova Fazilat, Kalandarov Ravshan	
Korporativ strategiyani ishlab chiqish bosqichlarining tahlili	819
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Abduvasiyeva Marjona Anvarovna	

Mamlakatimiz turizmini rivojlantirishda investitsiyalarni jalb qilish bo'yicha o'tkazilayotgan islohotlarning o'rni.....	823
Ayubov Ilyos Ilxomovich, Nuridinov Bexruz Akbar o'g'li	

MAMLAKATIMIZ TURIZMINI RIVOJLANTIRISHDA INVESTITSİYALARNI JALB QILISH BO'YICHA O'TKAZILAYOTGAN ISLOHOTLARNING O'RNI

Ayubov Ilyos Ilxomovich

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, i.f.f.d., PhD, dotsent

Nuridinov Bexruz Akbar o'g'li

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
Iqtisodiyot fakulteti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekistonda turizm sohasiga investitsiyalarni jalb qilishni takomillashtirish bo'yicha zamonaviy yondashuvlar tahlil qilingan. Xususan, "aqlli turizm klasterlari", maxsus investitsion hududlar, soliq va bojxona imtiyozlari, investor vizasi, davlat-xususiy sheriklik va turizm fondlari kabi samarali mexanizmlar taklif etilgan. Shuningdek, ekoturizm, agro-turizm va etno-turizm rivojlantirish, turistik xizmatlarni raqamlashtirish va xorijiy sarmoyadorlar bilan bevosita hamkorlikni kengaytirish bo'yicha innovatsion tashabbuslar ilgari surilgan. Ushbu chora-tadbirlar O'zbekistonni xalqaro turizm markaziga aylantirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Turizm, investitsiyalari, aqlli turizm klasterlari, investitsion hududlar, soliq imtiyozlari, investor vizasi, ekoturizm, agro-turizm, etno-turizm, davlat-xususiy sheriklik, raqamli turizm, O'zbekiston xalqaro turizm markazi.

Abstract: This article analyzes modern approaches to improving investment attraction in the tourism sector in Uzbekistan. In particular, effective mechanisms such as "smart tourism clusters", special investment zones, tax and customs privileges, investor visa, public-private partnerships and tourism funds are proposed. Also, innovative initiatives are put forward to develop ecotourism, agro-tourism and ethno-tourism, digitize tourist services and expand direct cooperation with foreign investors. These measures will serve to transform Uzbekistan into an international tourism center.

Key words: Tourism, investments, smart tourism clusters, investment zones, tax privileges, investor visa, ecotourism, agro-tourism, ethno-tourism, public-private partnerships, digital tourism, International Tourism Center of Uzbekistan.

Аннотация: В статье анализируются современные подходы к повышению инвестиционной привлекательности сферы туризма в Узбекистане. В частности, предложены такие эффективные механизмы, как «умные туристические кластеры», особые инвестиционные зоны, налоговые и таможенные льготы, инвестиционные визы, государственно-частное партнерство, туристические фонды. Также были выдвинуты инновационные инициативы по развитию экотуризма, агротуризма и этнотуризма, цифровизации туристических услуг и расширению прямого сотрудничества с иностранными инвесторами. Эти меры будут способствовать превращению Узбекистана в международный туристический центр.

Ключевые слова: Туризм, инвестиции, кластеры интеллектуального туризма, инвестиционные зоны, налоговые льготы, инвесторская виза, экотуризм, агротуризм, этнотуризм, государственно-частное партнерство, цифровой туризм, Международный туристический центр Узбекистана.

KIRISH

Bugungi globallashuv sharoitida iqtisodiy o'sishning muhim omillaridan biri sifatida turizm sohasi tobora katta ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, zamonaviy dunyoda barqaror iqtisodiy taraqqiyotga erishish, yangi ish o'rinlarini yaratish, xalqaro hamkorlikni kengaytirish hamda mamlakatning ijobiy imijini shakllantirishda turizm

tarmog'ining roli beqiyosdir. Shu nuqtai nazardan qaralganda, O'zbekiston Respublikasi uchun turizm sohasi strategik yo'nalishlardan biri sifatida qaralmoqda.

Mamlakatimizning boy madaniy merosi, betakror tabiiy go'zalliklari, noyob tarixiy obidalar va xalqimizning azaliy mehmondo'stlik an'analari O'zbekistonda turizm salohiyatining yuksak darajada ekanini ko'rsatadi. So'nggi yillarda turizm sohasini rivojlantirish borasida tub islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, Prezidentimiz tashabbusi bilan qabul qilingan qarorlar, davlat dasturlari va qonunchilikdagi o'zgarishlar zahirida xorijiy hamda mahalliy investorlar uchun qulay investitsiya muhitini shakllantirish maqsadi mujassam.

Turizm sohasining rivoji, avvalo, zamonaviy infratuzilmani yaratish, xizmatlar sifatini oshirish, mehmonxona, transport va logistika tizimlarini kengaytirish kabi omillar bilan chambarchas bog'liq bo'lib, bu jarayonlar bevosita investitsiyalarni jalb etish orqali amalga oshiriladi. Investitsiyalar evaziga turizm sohasida innovatsion loyihalarni joriy etish, hududiy turizm zonalarini rivojlantirish, ekologik va agro-turizm kabi yangi yo'nalishlarni qo'llab-quvvatlash imkoniyati yuzaga keladi.

Shu bilan birga, islohotlarning asosiy maqsadi – turizmni mamlakat iqtisodiyotining yetakchi tarmoqlaridan biriga aylantirishdir. Bu orqali yalpi ichki mahsulot hajmini oshirish, eksport tushumlarini ko'paytirish hamda aholi bandligini ta'minlash ko'zda tutilmoqda.

Mazkur maqolada O'zbekistonda turizm sohasini rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlarning mazmun-mohiyati, investitsiyalarni jalb etishdagi amaliy natijalar, mavjud muammolar va ularning yechimlari atroflicha tahlil qilinadi. Shuningdek, samarali investitsiya siyosatini olib borish orqali milliy turizm sanoatining xalqaro raqobatbardoshligini oshirish istiqbollari ham yoritiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekiston Respublikasida turizm sohasiga investitsiyalarni jalb qilishni rag'batlantirish maqsadida maxsus investitsion hududlar, soliq va bojxona imtiyozlari, "investor vizasi", davlat-xususiy sheriklik va turizm fondlari kabi samarali mexanizmlar joriy etilgan. Jumladan, maxsus iqtisodiy zonalar (MIZ) orqali investorlar uchun Soliq kodeksining 68-bobida belgilangan tartibda soliq va bojxona imtiyozlari taqdim etilmoqda. Shuningdek, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilgan korxonalar uchun ham Soliq kodeksining 472-moddasida nazarda tutilgan soliq imtiyozlari amal qilmoqda.

O'zbekiston Respublikasida joriy etilgan "investor vizasi" instituti xorijiy sarmoyadorlarning mamlakat hududida erkin harakatlanishini ta'minlashda muhim vosita bo'lib xizmat qilmoqda. "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi qonunning 34-moddasida esa davlat-xususiy sheriklik loyihalarini amalga oshirishning huquqiy tartibi belgilab berilgan (manba: lex.uz). Shuningdek, turizm infratuzilmasini rivojlantirish va moliyalashtirishda turizm fondlari imkoniyatlaridan foydalanish yo'lga qo'yilmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi «"Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi PF-6079-sonli¹ Farmonida raqamlashtirish jarayonlarini jadallashtirishga qaratilgan muhim hujjat hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi tomonidan 2023-yil uchun Davlat byudjetidan mahalliy aviaqatnov yo'nalishlarini subsidiyalash maqsadida qo'shimcha 30 milliard so'm ajratishni nazarda tutuvchi qonun loyihasi ishlab chiqilib, Vazirlar Mahkamasiga kiritilgan. Qarorda reyslarni ularning bandligidan kelib chiqib subsidiyalash mexanizmlarini ishlab chiqish va ularni moliyalashtirish uchun sarflangan mablag'larni kelgusi yilgi davlat byudjeti parametrlarida aks ettirgan holda 1-mayga qadar qoplab berish belgilangan².

Akademik manbalarda ham turizm va investitsiyalar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik chuqur tahlil etilgan. Jumladan, iqtisodchi olimlar R. Zaynalov, Z. Erkaeva, L. N. Xalikova kabi mualliflarning ilmiy maqolalari va monografiyalarida turizm sohasi iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, yangi ish o'rinlari yaratish va valyuta tushumlarini ko'paytirishning muhim omili sifatida ko'rib chiqiladi. Tadqiqotchilarning fikricha, investitsiyalar ishtirokisiz turizm infratuzilmasini modernizatsiya qilish, yangi turistik obyektlarni barpo etish va mavjud resurslardan samarali foydalanish imkoniyati mavjud emas³.

Akademik manbalarda ham turizm va investitsiyalar o'rtasidagi bog'liqlik tahlil qilingan. Jumladan, iqtisodchi olimlar R. Zaynalov, Z. Erkaeva, L. N. Xalikova kabi mualliflarning ilmiy maqolalari va monografiyalarida turizm sohasi iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, ish o'rinlari yaratish va valyuta tushumlarini ko'paytirish omili sifatida talqin etiladi. Ularning ta'kidlashicha, investitsiyalarsiz turizm infratuzilmasining modernizatsiyasi, yangi turistik obyektlar qurilishi va mavjud resurslarning samarali ishlatilishi imkonsiz bo'lar edi.

Xalqaro tajriba ham O'zbekistonda olib borilayotgan islohotlar uchun metodologik asos bo'lib xizmat qilmoqda. Jahon banki, BMT Jahon turizm tashkiloti (UNWTO), Osiyo taraqqiyot banki (OTB) kabi xalqaro

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi «"Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi PF-6079-sonli Farmoni: <https://lex.uz/ru/docs/-5030957>

2 O'zbekiston Respublikasi Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi <https://www.lex.uz>

3 O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi <https://www.imv.uz>

moliyaviy va ekspert tuzilmalarining hisobotlarida O'zbekistonda turizm sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar ijobiy baholanmoqda. Jumladan, UNWTO tomonidan tayyorlangan "Tourism for Sustainable Development" hisobotida O'zbekiston Markaziy Osiyodagi eng istiqbolli sayyohlik yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilgan. Unda mamlakatda amalga oshirilgan islohotlar natijasida xorijiy sayyohlar oqimi ortib borayotgani va xorijiy investorlar uchun qulay muhit yaratilgani alohida ta'kidlangan⁴.

Mahalliy ilmiy jurnallarda chop etilgan maqolalarda (masalan, "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar", "Taraqqiyot strategiyasi" kabi) turizm sohasidagi investitsion muhit, mavjud muammolar va ularning yechimlari atroflicha tahlil qilingan. Ularda byurokratik to'siqlarni kamaytirish, xizmatlar sifatini oshirish va mahalliy aholini jalb etish bo'yicha qator takliflar bildirilgan.

Bundan tashqari, Samarqand iqtisodiyot va servis instituti olimlari – iqtisod fanlari doktori M. Muhammedov, o'qituvchi N. Normurodov va dotsent Y. Urumbayevalarning ilmiy ishlari O'zbekistonda turizm sohasiga investitsiyalarni jalb etishda hududiy infratuzilmaning roli, xususi sektor ishtiroki hamda xorijiy investorlar uchun yaratilgan kafolatlar va xavfsizlik muhitining ahamiyatiga bag'ishlangan.

Shuningdek, Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi hamda Turizm qo'mitasi tomonidan e'lon qilinadigan statistik axborotlar va tahliliy sharhlar amaliy ahamiyatga ega bo'lib, ularda investitsiyalarning yo'nalishlar bo'yicha taqsimoti, istiqbolli loyihalar hamda turistik salohiyatni to'liq ro'yobga chiqarish uchun olib borilayotgan ishlar yoritib boriladi.

Yuqoridagi adabiy manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston Respublikasida turizm sohasining rivojida investitsiyalarni jalb etish strategik ahamiyatga ega bo'lib, bu yo'nalishda olib borilayotgan islohotlar chuqur ilmiy va amaliy asosga ega. Mazkur adabiyotlarda mavjud yutuqlar, mavjud to'siqlar hamda istiqbolli yo'nalishlar yoritilgan bo'lib, ular hozirgi davlat siyosatining nazariy va amaliy poydevorini tashkil etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur maqola ilmiy-tahliliy yondashuv asosida tayyorlandi. Unda turizm sohasi va investitsiya jarayonlariga oid normativ-huquqiy hujjatlar, davlat dasturlari, rasmiy statistik ma'lumotlar hamda tegishli ilmiy adabiyotlar chuqur tahlil qilindi. Tadqiqot davomida so'nggi yillarda mamlakatimizda amalga oshirilgan turizmga oid islohotlar o'rganilib, ularning investitsiyalarni jalb etishdagi ahamiyati amaliy misollar asosida yoritildi.

Tahliliy ishlarda qiyosiy tahlil (taqqoslash), induktiv va deduktiv mulohazalarga asoslangan umimlashtirish, mantiqiy tahlil va xulosa chiqarish metodlaridan foydalanildi. Shuningdek, mavjud muammolarni aniqlash va ularning yechimlariga oid takliflarni ishlab chiqishda kompleks yondashuv asos qilib olindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

2024-yilning yanvar–sentyabr oylarida O'zbekistonga turistik maqsadlarda tashrif buyurgan chet el fuqarolari soni 5,7 million nafardan oshdi. Bu ko'rsatkich o'tgan yilning mos davri bilan solishtirilganda 825,8 ming nafarga yoki 16,8 foizga ko'pdir. Statistika agentligi ma'lumotlariga ko'ra, aynan shu davrda O'zbekistonga eng ko'p sayyohlar Tojikiston va Qirg'iz Respublikasi hududlaridan kelgan bo'lib, har ikki davlatdan 1,6 million nafardan ortiq fuqaro tashrif buyurgan.

Mazkur statistik ma'lumotlar mamlakatda so'nggi yillarda amalga oshirilayotgan tub islohotlar – jumladan, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish, viza rejimini soddalashtirish, turistik infratuzilmani modernizatsiya qilish va hududiy imkoniyatlardan samarali foydalanish orqali turizm sohasida sezilarli yuksalish yuz berganini ko'rsatadi. 2024-yilning birinchi to'qqiz oyida sayyohlar oqimining 16,8 foizga o'sgani bu boradagi yirik siljishlarning yaqqol dalilidir.

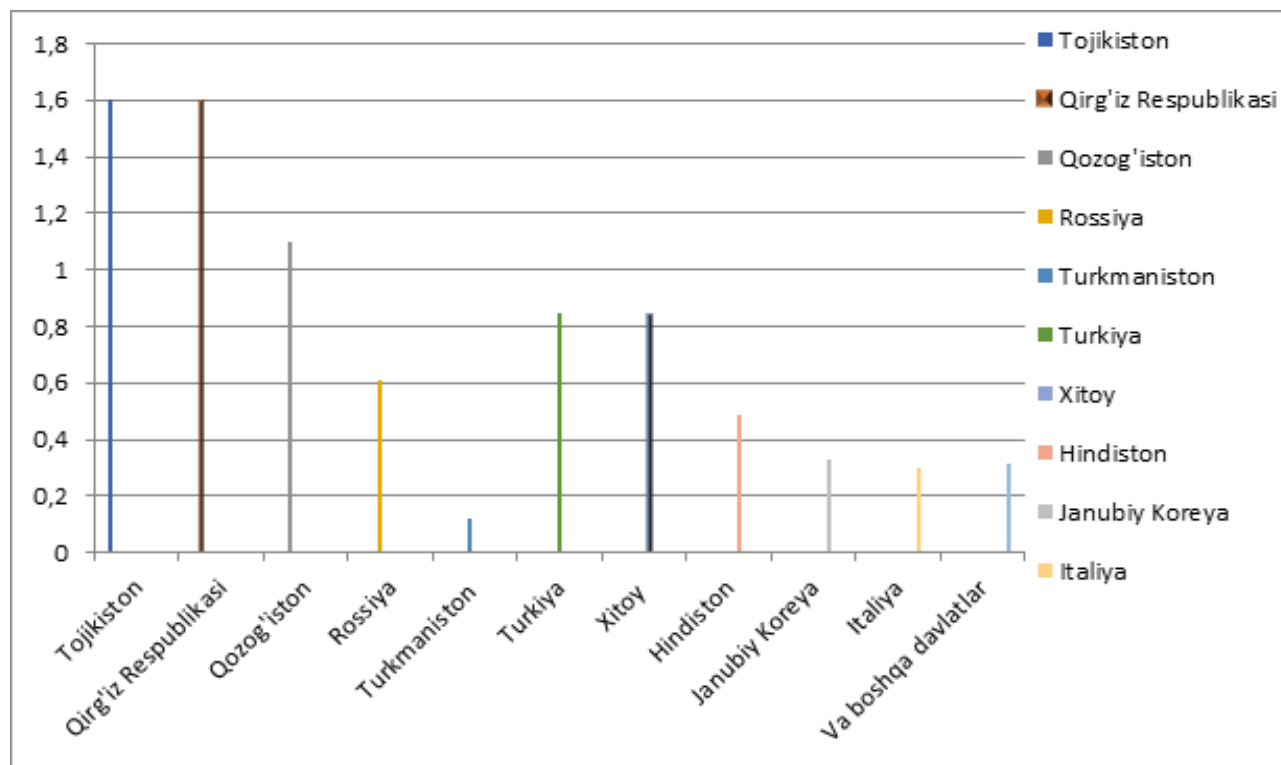
Tahlillarga ko'ra, O'zbekistonga tashrif buyurgan chet el fuqarolarining asosiy qismi quyidagi mamlakatlarga to'g'ri kelgan:

- Tojikiston – 1,6 mln kishi;
- Qirg'iz Respublikasi – 1,6 mln kishi;
- Qozog'iston – 1,1 mln kishi;
- Rossiya – 609,7 ming kishi.

Ushbu raqamlar mintaqaviy hamkorlik siyosati, tarixiy va madaniy aloqalarning samaradorligini tasdiqlaydi. Shu bilan birga, uzoq xorijiy davlatlar – jumladan, Turkiya, Xitoy, Hindiston va Janubiy Koreya kabi mamlakatlardan ham yuz minglab sayyohlar O'zbekistonga tashrif buyurgani, mamlakatning xalqaro turizm maydonidagi nufuzini tobora mustahkamlab borayotganini anglatadi.

Yuqoridagi raqamlar O'zbekistonda turizm sohasi iqtisodiyotning muhim yo'nalishiga aylanib borayotganini, bu esa bevosita investitsion jozibadorlik va xizmatlar sifatining ortib borishi bilan bog'liq ekanini ko'rsatmoqda (1-rasm).

4 BMT Jahon turizm tashkiloti (UNWTO) statistik hisobotlari <https://www.unwto.org>.

1-rasm. 2024-yil yanvar–sentyabr oylarida O'zbekistonga tashrif buyurgan chet el fuqarolari sonining mamlakatlar kesimidagi taqsimoti (mln nafarda)⁵.

Statistika agentligi ma'lumotlariga ko'ra, 2024-yilning yanvar–sentyabr oylarida O'zbekistonga tashrif buyurgan chet el fuqarolari soni mamlakatlar kesimida quyidagicha taqsimlangan:

- Tojikiston – 1,6 mln nafar;
- Qirg'iz Respublikasi – 1,6 mln nafar;
- Qozog'iston – 1,1 mln nafar;
- Rossiya – 609,7 ming nafar;
- Turkmaniston – 120,4 ming nafar;
- Turkiya – 84,3 ming nafar;
- Xitoy – 50,4 ming nafar;
- Hindiston – 48,6 ming nafar;
- Janubiy Koreya – 32,6 ming nafar;
- Italiya – 30,3 ming nafar;
- Boshqa davlatlar – 311,9 ming nafar⁶.

Mazkur yutuqlarga erishishda xorijiy investitsiyalarning tutgan o'rni beqiyosdir. Mamlakatimizda xorijiy investorlar uchun yaratilgan qulay imtiyozlar, turizm sohasidagi qonunchilikning liberallasuvi, erkin turistik zonalarining tashkil etilishi hamda infratuzilma obyektlarining keng ko'lamda barpo etilishi turizm sanoatining jadal rivojlanishiga xizmat qilmoqda.

Xususan, mehmonxonalar tarmog'ini kengaytirish, yo'l-transport infratuzilmasini yaxshilash, tarixiy obidalarni restavratsiya qilishga yo'naltirilgan sarmoyalar turistlarga yanada qulay va xavfsiz muhit yaratilishiga olib kelmoqda. Ushbu natijalar O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi tomonidan e'lon qilingan ma'lumotlarda o'z ifodasini topgan.

Bu esa hukumat siyosatining turizmni iqtisodiyotning ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylantirishga qaratilganini yaqqol tasdiqlaydi. Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonda turizmni rivojlantirishga yo'naltirilgan izchil islohotlar va xorijiy investitsiyalarning keng miqyosda jalb qilinishi nafaqat yaqin va uzoq xorijdan turistlar oqimini oshirmoqda, balki mamlakatning xalqaro imijini mustahkamlash, milliy madaniy merosni jahon hamjamiyatiga tanitish, shuningdek, yangi ish o'rinlarini yaratish imkonini ham kengaytirmoqda⁷.

⁵ Manba: Ushbu jadval O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Huzuridagi Statistika agentligi <https://www.stat.uz> saytidan olindi.

⁶ O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Huzuridagi Statistika agentligi <https://www.stat.uz>

⁷ O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi <https://www.invest.gov.uz>.

XULOSA VA TAKLIFLAR

“Aqlli turizm klasterlari” – bu turizm infratuzilmasini zamonaviy texnologiyalar, innovatsion xizmatlar va barqaror rivojlanish tamoyillari asosida rivojlantirishga yo'naltirilgan maxsus hududlardir. Bunday klasterlar integratsiyalashgan infratuzilmaga ega bo'lib, mehmonxonalar, transport tarmoqlari, gastronomik zonalar va diqqatga sazovor joylar yagona tizim sifatida boshqariladi.

Shuningdek, raqamlashtirish va LOT (Internet of Things) texnologiyalaridan foydalangan holda sayyohlar uchun mobil ilovalar, virtual gidlar va aqlli to'lov tizimlari joriy etiladi. Ekologik barqarorlikni ta'minlash maqsadida yashil energiya manbalaridan foydalanish, chiqindisiz turizm amaliyotlarini yo'lga qo'yish muhim hisoblanadi. Mahalliy tadbirkorlarni jalb qilish orqali klaster doirasida kichik va o'rta biznesni rivojlantirishga xizmat qiluvchi qo'llab-quvvatlash mexanizmlari ishlab chiqilishi lozim.

Shu bilan birga, xorijiy va mahalliy investorlar uchun maxsus soliq va investitsiya imtiyozlarini taqdim etish orqali ularga qulay muhit yaratish zarur. Masalan, O'zbekistonda Samarqand yoki Xiva atrofida shunday klasterlarni shakllantirish orqali zamonaviy mehmonxonalar, restoranlar, sayyohlik markazlari, tarixiy yodgorliklar va milliy hunarmandchilik markazlarini yagona boshqaruv tizimiga birlashtirish mumkin. Bu yondashuv turistlarga qulay va innovatsion xizmatlar ko'rsatishni ta'minlashi, investorlar uchun esa jozibador imkoniyatlar yaratishi mumkin.

Shu nuqtai nazardan quyidagi takliflar maqsadga muvofiqdir:

1. Raqamli investitsiya platformasini yaratish – bu orqali investorlar mavjud loyihalar haqida to'liq ma'lumot olishi, hujjatlarni elektron shaklda taqdim etishi va ishtirok etish jarayonlarini soddalashtirishi mumkin bo'ladi.

2. Yashil energiya loyihalarini rag'batlantirish – turizm obyektlarida qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanishni kengaytirish uchun maxsus grantlar, subsidiyalar va soliq imtiyozlarini joriy etish tavsiya etiladi.

3. Mahalliy hamjamiyatlarni jalb qilish dasturlarini kuchaytirish – turizm loyihalarida aholi ishtirokini ta'minlash, ularning mahsulot va xizmatlarini ichki va tashqi bozorlarda targ'ib qilish mexanizmlari ishlab chiqilishi lozim.

4. Innovatsion startaplarni qo'llab-quvvatlash – turizm yo'nalishida zamonaviy texnologiyalarni ishlab chiqayotgan startaplarni uchun inkubatsiya markazlarini tashkil etish va ularga moliyaviy hamda maslahat yordamini ko'rsatish zarur.

5. Xalqaro hamkorlikni kengaytirish – xorijiy turizm tashkilotlari va investorlar bilan hamkorlik memorandumini va kelishuvlar imzolashini orqali investitsiyalarni jalb qilish va ilg'or tajribalarni O'zbekistonga tatbiq etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Ushbu takliflar O'zbekistonning turizm sohasiga investitsiyalarni yanada keng jalb etish va barqaror rivojlanishni ta'minlashga xizmat qiladi. Turizm sektoriga sarmoya kiritish orqali mamlakatni xalqaro sayyohlik markaziga aylantirish imkoniyati mavjud. Buning uchun:

- infratuzilmani modernizatsiya qilish,
- ekologik va innovatsion turizm yo'nalishlarini kengaytirish,
- xizmatlar sifatini oshirish,
- xorijiy sayyohlarni jalb etishga qaratilgan marketing strategiyalarini kuchaytirish
- zaruriy shartlar hisoblanadi.

Shuningdek, davlat tomonidan soliq va bojxona imtiyozlari, “investor vizasi” instituti, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarining takomillashtirilishi turizm tarmog'ining jadal rivojlanishiga zamin yaratadi. Xalqaro brendlar bilan strategik hamkorlik, raqamli marketing vositalaridan foydalanish, milliy turizm brendini jahon miqyosida targ'ib qilish orqali O'zbekiston global turizm xaritasida munosib o'rin egallashi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, har bir investitsiya mamlakat iqtisodiy o'sishini tezlashtiradi, yangi ish o'rinlarini yaratadi va milliy boylikning oshishiga xizmat qiladi. Barqaror turizmni rivojlantirish orqali ekologik va ijtimoiy jihatlar ham inobatga olingan holda O'zbekistonni xalqaro miqyosda jozibador va innovatsion turistik yo'nalishga aylantirish mumkin bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Maxmudova Z., Erkaeva Sh. (2022). Turizm O'zbekiston milliy iqtisodiyotining muhim omilidir. Ilmiy tadqiqotlar va ishlanmalarda xalqaro trend jurnali, 6(3), 1074–1078.
2. Muhammedov M. M., Zaynalov J. R., Normurodov U. N., Ayubov I. I., Halikov Y. M. va boshqalar. Samarqand iqtisodiyot va servis instituti. – Samarqand: «STEP-SEL» MCHJ nashriyoti, 2022. – 520 b.
3. Xalikova L. N. Iqtisodiy ta'limotlar tarixi. – Samarqand: «STEP-SEL» MCHJ nashriyoti, 2024. – 450 b.
4. Urumbayeva Yu. P. Makroiqtisodiyot. Darslik. – Samarqand: «STEP-SEL» MCHJ nashriyoti, 2024. – 356 b.
5. Shakarov A. B., Ulashev X. A. Makroiqtisodiyot: Darslik. – Samarqand: “SamDCHTI” nashriyoti, 2024. – 334 b.
6. Xalikova L. N., Ayubov I. I., Shodmonova Z. U., Normurodov U. N. Xavfsizlik va texnologiya. O'quv qo'llanma. – Samarqand: «STEP-SEL» MCHJ nashriyoti, 2024. – 308 b.
7. Xalikova L. N., Kamilova N. A., Ayubov I. I., Shodmonova Z. U. Korxonaning iqtisodiy xavfsizligi. O'quv qo'llanma. – Samarqand: «STEP-SEL» MCHJ nashriyoti, 2023. – 167 b.

8. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi – <https://www.stat.uz>
9. O'zbekiston Respublikasi Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi – <https://www.lex.uz>
10. O'zbekiston Respublikasi Turizm va madaniy meros vazirligi – <https://uzbektourism.uz>
11. O'zbekistondagi eng faol onlayn nashrlardan biri – <https://kun.uz>
12. O'zbekiston Respublikasining bepul onlayn ensiklopediyasi – <https://uz.wikipedia.org>
13. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning «Raqamli O'zbekiston – 2030» strategiyasi
14. Soliq kodeksining 472-moddasi
15. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi qonun loyihasini Vazirlar Mahkamasiga kiritganligi to'g'risida
16. BMT Jahon turizm tashkiloti (UNWTO) statistik hisobotlari – <https://www.unwto.org>
17. O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi – <https://www.invest.gov.uz>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
